

Triestheid van het menselijk bestaan

THEATER

Voorstelling: 'Spoken' van Henrik Ibsen; door Toneelgroep Amsterdam; vertaling: Judith Herzberg; regie Thomas Ostermeier. Bijgewoond: 27/2, Amsterdam. Onder meer nog te zien: Amsterdam, Utrecht, Den Haag, Rotterdam. Volledige speellijst: www.toneelgroepamsterdam.nl

Onophoudelijk daalt de regen neer op de achtergrond. Steeds maar dat gordijn van water, in niet aflatende stromen. Beter kan 'Spoken' van Henrik Ibsen niet samengevat worden: de eindeloze, bijna saaie triestheid van het menselijk bestaan waarin we omwille van het burgerfatsoen dingen doen die we eigenlijk niet willen en die als spoken de rest van ons leven beïnvloeden.

Toneelgroep Amsterdam vangt die triestheid in de regie van de Duitse gastregisseur Thomas Ostermeier in vrijwel uitsluitend zwart-wit beelden en met ingehouden spel. Een juiste keus, want al te nadrukkelijke dramatiek zou dit stuk tot een draak kunnen maken. Nu is het een ontroerende voorstelling over het menselijk onvermogen om gelukkig te zijn.

Ze bedoelen het geen van allen slecht, de personages in Ibsens stuk. Helene Alving heeft een kindertehuis laten bouwen van de erfenis van haar onlangs overleden man.

Aan de vooravond van de feestelijke opening daarvan, keert haar zoon terug van een langdurig verblijf in het buitenland en komt de dominee, Helene's steun en toeverlaat in moeilijke tijden, langs voor een etentje.

De manke timmerman Eng-

strand ondertussen probeert zijn dochter Regina, die als inwonend dienstmeisje in huize Alving verblijft, te dwingen met hem mee te gaan om te gaan werken in het tehuis voor zeevlieden dat hij wil openen. Wat een plezierige avond moet worden, ontardt echter in het tegendeel omdat elk van de aanwezigen zijn eigen geheimen uit het verleden blijkt mee te torsen.

Marieke Heebink draagt de voorstelling op indrukwekkende wijze als de door het leven beschadigde Helene Alving. Hans Kesting is met licht naar voren gebogen schouders en zalvend handenwrijven de kwezelige dominee bij uitstek, de man voor wie 'recht en plicht' boven alles gaan, ook boven liefde en mededogen. De timmerman Engstrand groeit in de vaardige handen van Fred Goessens uit tot een man die tegelijkertijd meelij- en weertzinnend is. Eelco Smits staat voor de moeilijke taak om zoon Oswald geloofwaardig gestalte te geven.

Waar alle andere personages gestuurd worden door emoties die tijdloos en herkenbaar zijn, is hij de enige die door zijn geëxalteerde gedrag een echte vertegenwoordiger is van het 'spleen' uit de tijd waarin Ibsen zijn stuk schreef (1881). Een mooie toevoeging vormen de videobeelden die Oswald maakt en die, tegelijk met de handeling op het toneel, op twee panelen met een halve seconde vertraging te zien zijn. Dat minieme tijdsverschil, het niet synchroon lopen van de monden in het echt en op film, suggereert mooi het holle van al die woorden.

SONJA DE JONG